

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНА РЕКРЕАЛОГІЯ»

Ступінь освіти	бакалавр
Освітньо-професійні програми	Екологія, Технології захисту навколишнього середовища
Тривалість викладання	3-й семестр або 5-й семестр
Заняття:	осінній семестр
лекції:	2 години
лабораторні заняття:	1 година
Мова викладання	українська

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти
Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «Рекреаційні ресурси та курортологія»

Кафедра, що викладає Екології та технологій захисту навколишнього середовища

Викладач:
Миронова Інна Геннадіївна
доцент, канд. техн. наук

Персональна сторінка
<https://ecology.nmu.org.ua/ua/Personal/Mironova.php> E-mail:
mironova.i.g@nmu.one

1. Анотація до курсу

Швидкий розвиток технологій, науково-технічний прогрес вимагають від людей великих затрат енергії, причому дедалі більше відчувається не тільки фізична втома, але і моральний тиск. Психологічний стан людини повноцінно можна відновити тільки на лоні природи або відкритих просторів, що забезпечує формування сприятливого зовнішнього середовища для життєдіяльності та відпочинку населення за допомогою природних елементів та елементів зовнішнього благоустрою з урахуванням екологічних, функціональних, естетичних, техніко-економічних вимог.

2. Мета курсу

Мета дисципліни полягає у оволодінні теоретичними знаннями та практичними навичками щодо вирішення завдань з рекреаційно-оздоровчої діяльності, а також архітектурно-просторового планування природних та антропогенних ландшафтів.

3. Результати навчання

- знати теоретичні засади екологічної рекреалогії та основи забезпечення сталого розвитку рекреаційних систем;
- розуміти підходи до рекреаційного районування територій країни, характеризувати систему організації рекреаційної діяльності населення;
- розуміти специфіку використання природно-оздоровчих факторів і компонентів ландшафту для створення та функціонування курортно-рекреаційних комплексів;
- оцінювати рекреаційні ресурси територіальних комплексів та ефективність їх використання;
- аналізувати територіальні рекреаційні системи з урахуванням зміни клімату та екстремальних явищ;
- застосовувати знання щодо розвитку, охорони та відновлення територіальних рекреаційних систем;
- застосовувати знання з рекреаційної архітектури для формування естетично та екологічно привабливих рекреаційних комплексів;
- застосовувати знання з об'ємно-просторової організації територій для архітектурно-просторового перетворення природних та антропогенних ландшафтів;
- розуміти принципи вибору та оформлення відкритих рекреаційних просторів за допомогою компонентів ландшафтного мистецтва;
- володіти навичками ландшафтного проектування територіальних комплексів за допомогою сучасного програмного забезпечення.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Вступ до екологічної рекреалогії. Теоретичні засади становлення екологічної рекреалогії та забезпечення сталого розвитку. Загальне уявлення про рекреацію.

Предмет, мета та завдання курсу. Екорекреалогія як навчальна дисципліна. Основні завдання та специфіка рекреаційних досліджень. Рекреація як соціокультурний феномен сучасного світу. Сутність та основні функції рекреації. Відпочинок і рекреація: спільне та особливе.

Тема 2. Територіальна рекреаційна система як об'єкт рекреалогії. Територіальний характер рекреаційних систем. Компоненти рекреаційної системи. Моделювання рекреаційної діяльності. Рекреаційне районування.

Тема 3. Рекреаційний потенціал та рекреаційні ресурси України, їх типи. Рекреаційні ресурси: загальні характеристики та основні класифікації. Екотерапія та реабілітація через природу. Рекреаційне районування та інспектування. Оцінка рекреаційного навантаження.

Поняття рекреаційних ресурсів, їх структура та особливості розміщення на території України. Рекреаційний потенціал території та проблеми його оцінки. Лісові ресурси та їх рекреаційні можливості. Кліматичні ресурси територій. Водні ресурси, рекреаційні ресурси морських узбережь. Горні (орографічні) рекреаційні ресурси. Культурно-історичні ресурси. Соціально-економічні ресурси. Вплив рекреалогії на довкілля. Методи оцінки рекреаційного потенціалу.

Тема 4. Курортологія. Санаторно-курортне лікування.

Курорти та їх класифікація, курортні місцевості України. Бальнеологічні ресурси. Грязелікування та лікувальні мінеральні води (особливості лікування, показання та протипоказання). Альтернативні природно-лікувальні ресурси (глини, нагрітий пісок, нафталан, парафін, озокерит тощо)

Тема 5. Кліматотерапія та кліматичні ризики. Медико-кліматична характеристика основних природних зон України. Методи кліматотерапії. Вибір курортних зон з урахуванням зміни клімату та екстремальних явищ. Запобігання деградації кліматично чутливих рекреаційних територій. Використання урбаністичних зелених поясів для зниження температури та очищення повітря.

Тема 6. Еко-курорти та зелена інфраструктура.

Охорона курортних ресурсів від виснаження. Використання відновлюваних джерел енергії на курортах. Замкнуті цикли води та енергії, сортування і переробка відходів. Біокліматична архітектура та природні системи кондиціонування.

Тема 7. Сталий і відповідальний туризм.

Культурно-екологічний туризм та фактори його розвитку. Розвиток туризму, який мінімізує вплив на екосистеми та підтримує місцеві громади. Впровадження еко-стандартів для готелів, курортів, транспортних компаній.

Тема 8. Рекреаційна архітектура як забезпечення сприятливого зовнішнього середовища для відпочинку, фокусуючись на збереженні екосистеми. Основні поняття.

Рекреаційна архітектура та рекреаційні простори. Характеристика компонентів ландшафту як складових зеленого будівництва. Загальні поняття про планування територіальних рекреаційних систем.

Тема 9. Природно-кліматичне зонування території України. Об'ємно-просторова структура об'єктів ландшафтного мистецтва. Основні стильові напрями.

Поняття ландшафту, його елементи. Класифікація ландшафтів. Фізико-географічні зони з точки зору рекреаційної архітектури. Сучасні об'єкти рекреаційної архітектури. Ландшафтно-планувальні особливості озеленення. Об'ємно-просторова структура об'єктів ландшафтного мистецтва. Зелені компоненти планувальної структури територіальних рекреаційних систем. Поняття та характеристика стилів рекреаційної архітектури.

Тема 10. Природні компоненти рекреаційної архітектури. Особливості їх використання при організації відкритого рекреаційного простору.

Принципи вибору та оформлення відкритого рекреаційного простору зеленими насадженнями. Деревно-чагарникова рослинність, газони та квіткове оформлення територій. Кам'янисті сади як елемент просторової композиції. Водні джерела в оформленні територіальних рекреаційних систем. Підпірні стінки та сходи, тверді покриття, малі архітектурні форми як планувальні елементи благоустрою територіальних рекреаційних систем.

Тема 11. Технічне оснащення в рекреаційній архітектурі. Системи освітлення, поливу та дренажу. Архітектурно-художні принципи створення ландшафтних композицій. Ландшафтне проектування.

Інженерне обладнання (системи поливу, освітлення та дренажу) в в системі благоустрою рекреаційних комплексів. Прийоми створення ландшафтної композиції (колір та тінь, просторові форми та їх співвідношення, перспектива, контраст, нюанс, ритм та ін.). Ландшафтне проектування в рекреаційній архітектурі: стадії, напрямки, термін виконання, обслуговування створених ландшафтних проектів територіальних рекреаційних систем.

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

1. Ознайомлення з комп'ютерним програмним продуктом «Realtime Landscaping Architect 2016». Визначення можливостей програми з метою створення основних характерних складових ландшафтного проекту. Отримання завдання на ландшафтне проектування однічного територіального комплексу.
2. Робота з масштабом місцевості та рельєфними особливостями. Створення ділянок різної геометричної форми, а також різновидів рельєфних форм (височини, низини, каскади та ін.). Проектування балочно-яружної мережі. Формування просторової структури територіального комплексу з урахуванням особливостей відкритих, закритих та напіввідкритих просторів на місцевості. Генерація елементів рельєфу з довільним розподілом рослин
3. Створення деревно-чагарникової, квіткової та газонної рослинності на місцевості з урахуванням стильових особливостей проекту, екологічних та естетичних вимог, а також біологічних особливостей рослинного матеріалу. Передача тіней від деревно-чагарникової рослинності в залежності від їх висоти на момент росту та сонцестояння у різні часи доби. Формування різновидів квіткових композицій
4. Створення різноманітних форм водних джерел на місцевості, надземних споруджень, водопадів і каскадів
5. Створення кам'янистих садів на місцевості. Наповнення ландшафтного простору малими архітектурними формами (МАФами) та садовими меблями з урахуванням особливостей їх естетичного та практичного співвідношення із

наявними садово-парковими композиціями

6. Створення дорожніх покриттів, підпірних стінок та сходів з урахуванням технічної необхідності та «прив'язки» до об'єктів ландшафтного планування місцевості. Формування системи освітлення території (види світильників та особливості територіального розміщення, колір та характер підсвічування), напрямки використання з метою формування «нічних» композицій

7. Оцінка територіальних рекреаційних систем та розробка їх еколого-рекреаційного паспорту

8. Виконання проекту з удосконалення рекреаційної ділянки на основі даних еколого-рекреаційного паспорту за допомогою програмного забезпечення «Realtime Landscaping Architect 2016»

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення*

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.

Використовується інструментальна і лабораторна бази випускової кафедри, а також комп'ютерне та мультимедійне обладнання, ПЕОМ зі спеціалізованим програмним забезпеченням: Realtime Landscaping Architect 2016, SasPlanet. Інтерактивна дошка. Дистанційні платформи Moodle, Microsoft Office 365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90...100	відмінно
74...89	добре
60...73	задовільно
0...59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
60	40	30	100

Теоретична частина оцінюється за результатами тестування.

Лабораторні роботи приймаються за контрольними запитаннями до кожної з роботи.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Відкриті запитання оцінюються шляхом тестування. 60 тестів. За кожний тест здобувач отримує 1 бал (разом 60 балів).

6.4. Критерії оцінювання практичної роботи

За кожну лабораторну роботу здобувач вищої освіти може отримати наступну кількість балів:

5 балів: отримано правильну відповідь (згідно з еталоном), використано формулу з поясненням змісту окремих її складових, зазначено одиниці виміру.

4 бали: отримано правильну відповідь з незначними неточностями згідно з еталоном, відсутня формула та/або пояснення змісту окремих складових, або не зазначено одиниці виміру.

3 бали: отримано неправильну відповідь, проте використано формулу з поясненням змісту окремих її складових, зазначено одиниці виміру.

2 бали: отримано неправильну відповідь, проте не використано формулу з поясненням змісту окремих її складових та/або не зазначено одиниці виміру.

1 бал: наведено неправильну відповідь, до якої не надано жодних пояснень.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка".

https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_про_систему_запобігання_та_виявлення_плагіату.pdf

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.6. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті

Результати навчання, здобуті студентами у неформальній та/або інформальній освіті можуть бути визнані відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» (<https://surl.li/jnwiii>), в якому наведена відповідна процедура визнання результатів: https://ecology.nmu.org.ua/ua/Studies/Unformal_2025.pdf.

8 Рекомендовані джерела інформації

- 1 Полчанінова І. Л. Рекреаційні комплекси світу: навч. посібник / І. Л. Полчанінова, М. М. Покоłodна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М.Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 107с.
- 2 Шевченко Н.О. Рекреалогія: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи студентів. Київ : НАККіМ, 2019. 44 с.
- 3 Шевченко Н.О. Інноваційні підходи до моделювання напрямів розвитку рекреаційної діяльності на територіях дендрологічних парків.

- Мистецтвознавчі записки: Зб. Наук. Праць. Вип. 31. Київ: Міленіум, 2017. С. 144–151.
- 4 Шевченко Н.О. Переосмислення ролі культурної спадщини у післявоєнній туристично-рекреаційній діяльності // Культура і сучасність: альманах. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2023. № 1.
 - 5 О.М. Нікіпелова. Рекреаційні ресурси та курортологія: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020. 98 с.
 - 6 Стафійчук В. І. Рекреалогія: навчальний посібник / Стафійчук В. І.. – Херсон: ОЛДІ ПЛЮС, 2017. – 428 с.
 - 7 Писаревський І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Рекреалогія» для студентів 2 курсу всіх форм навчання / І. М. Писаревський, А. А. Рябєв, О. І. Угоднікова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. – 93 с.
 - 8 Царик Л.П. Рекреаційне природокористування. Практикум до виконання семінарських та індивідуальних науково-дослідних завдань. Доповнено і перероблено. – Тернопіль: Наук-вид. відділ ТНПУ, 2017. – 42 с.
 - 9 Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Рекреалогія» (для студентів всіх форм навчання за спеціальностями 241-Туризм, 242 - Готельно-ресторанна справа, 073 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Т. В. Гордієнко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 43 с.

Інформаційні ресурси

1. http://zakon4.rada.gov.ua	Офіційний сайт Верховної Ради України
2. http://www.mon.gov.ua	Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
3. www.irbis-nbuv.gov.ua	Наукова періодика України. Бібліотека ім. В. Вернадського
4. http://sop.org.ua	Служба охорони природи – Інформаційний центр
5. http://env.teset.sumdu.edu.ua	Науковий центр прикладних екологічних досліджень
http://ir.nmu.org.ua/	Репозиторій НТУ «Дніпровська політехніка»